

اذان در قرآن و روایات

پایگاه نُمُو

WWW.NOMOV.IR

فهرست

اذان در قرآن.....	۴
اذان در روایات.....	۵
اذان.....	۵
۱. نورانیت اذان.....	۵
۲. اشتیاق به اذان.....	۵
۳. فرار شیطان از اذان.....	۵
۴. تنها چیزی که آسمانیان از اهل زمین می شنوند.....	۵
۵. تعلیم اذان از طریق وحی به پیامبر صلی الله علیه و آله.....	۵
۶. اذان با صدای بلند.....	۶
۷. اذان گفتن در همه حال.....	۶
۸. دعا هنگام اذان.....	۶
۹. تأثیر اذان و اقامه در گوش نوزاد.....	۷
۱۰. اجابت ندای مؤذن.....	۷
۱۱. تکرار اذان مؤذن.....	۷
۱۲. آفات بی توجهی به اذان.....	۷
۱۳. جواز شکستن نماز برای گفتن اذان و اقامه.....	۸
اذان گو.....	۹
۱۴. ثواب کسی که اذان بگوید.....	۹
۱۵. نجات از آتش جهنم.....	۹
۱۶. آمرزش گناهان مؤذن.....	۹
۱۷. صف کشیدن ملائکه در نماز با اذان.....	۱۰
۱۸. شرایط مؤذن شدن.....	۱۰
۱۹. حق مؤذن.....	۱۰
۲۰. تأثیر هفت سال اذان گفتن.....	۱۱
۲۱. قرعه برای اذان گفتن.....	۱۱
اذان در کلام بزرگان.....	۱۲
آیت الله بهجت رحمه الله علیه.....	۱۲

اذان در قرآن

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ...»^۱؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! هنگامی که برای نماز روز جمعه اذان گفته شود، به سوی ذکر خدا [نماز] بشتابید.

کلمه «نودی» از ماده «نداء» به معنای «بانگ برآوردن» است و در این جا به معنای اذان است؛ چنان که در آیه دیگری نیز می‌خوانیم: «وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ»^۲؛ هنگامی که آنان را به سوی نماز می‌خوانید (و اذان می‌گویید) آن را به مسخره و بازی می‌گیرند؛ این به سبب آن است که آنها قومی نابخردند.^۳

کلمه اذان يك بار در قرآن آمده است: «وَ أَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ...»^۴ اما اذان به معنای فقهی (جملات مخصوص متفاوت) در آیات قرآن کریم نیامده است، زیرا قرآن کریم، کتابی است که فقط کلیات تمام چیزهایی که برگشتش به هدایت مردم است، در آن ذکر شده است و بیان جزئیات دین و احکام مربوط به آن بر عهده رسول اکرم صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام است. طبق روایاتی که از امامان معصوم علیهم السلام وارد شده، «اذان» از طریق وحی به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله تعلیم داده شد.

۱- جمعه، آیه ۹

۲- مائده، آیه ۵۸

۳- تفسیر نمونه، ج ۲۴، ص ۱۲۶

۴- توبه، آیه ۳

اذان در روایات

اذان

۱. نورانیت اذان

پیامبر صلی الله علیه و آله: ... يَا عَلِيُّ الْأَذَانُ نُورٌ فَمَنْ أَجَابَ نَجَا...^۱
ای علی اذان نور است و هر که آن را اجابت کند نجات می یابد ...

۲. اشتیاق به اذان

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: قُمْ يَا بِلَالُ فَأَرْحُنَا بِالصَّلَاةِ^۲.
بلال! برخیز و ما را با نماز آسایش بخش.

۳. فرار شیطان از اذان

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: إِنَّ الشَّيْطَانَ إِذَا سَمِعَ النِّدَاءَ بِالصَّلَاةِ هَرَبَ^۳.
شیطان چون بانگ دعوت به نماز را بشنود، بگریزد.

۴. تنها چیزی که آسمانیان از اهل زمین می شنوند

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: إِنَّ أَهْلَ السَّمَاءِ لَا يَسْمَعُونَ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ شَيْئًا إِلَّا الْأَذَانَ^۴.
اهل آسمان از ساکنان زمین چیزی جز اذان نمی شنوند.

۵. تعلیم اذان از طریق وحی به پیامبر صلی الله علیه و آله

قال الصادق عليه السلام: هَبَطَ جَبْرَائِيلُ ع بِالْأَذَانِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ص وَ كَانَ رَأْسُهُ فِي حَجَرٍ عَلِيٍّ ع فَأَذَّنَ جَبْرَائِيلُ ع وَ أَقَامَ فَلَمَّا انْتَبَهَ رَسُولُ اللَّهِ ص قَالَ يَا عَلِيُّ سَمِعْتَ قَالَ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ - قَالَ حَفِظْتَ قَالَ نَعَمْ قَالَ ادْعُ بِأَلَا فَعَلَّمَهُ فَدَعَا بِأَلَا فَعَلَّمَهُ^۵.

۱- بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۸۱، ص: ۱۵۴

۲- كنز العمال، ۲۰۹۵۴

۳- كنز العمال، ۲۰۹۵۱

۴- كنز العمال، ۲۰۹۳۴

۵- من لا يحضره الفقيه، ج ۱، ص: ۲۸۲

هنگامی که جبرئیل اذان را آورد سر پیامبر صلی الله علیه و آله بر دامن علی علیه السلام بود، جبرئیل اذان و اقامه را به پیامبر صلی الله علیه و آله تعلیم داد، هنگامی که او سر خود را برداشت، از علی علیه السلام سؤال کرد آیا صدای اذان جبرئیل را شنیدی؟ عرض کرد: آری. پیامبر صلی الله علیه و آله بار دیگر پرسید: آیا آن را به خاطر سپردی؟ گفت: آری. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: بلال را (که صدای رسایی داشت) حاضر کن و اذان و اقامه را به او تعلیم ده علی علیه السلام بلال را حاضر کرد و اذان را به او تعلیم داد.

۶. اذان با صدای بلند

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ لِبَلَالٍ - إِذَا دَخَلَ الْوَقْتُ يَا بَلَالُ اْعْلُ فَوْقَ الْجِدَارِ وَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالْأَذَانِ.^۱
رسول خدا (ص) هنگامی که وقت نماز فرا می رسید به بلال می فرمود: بالای دیوار (مسجد) برو و اذان را با صدای بلند بگو.

امام صادق علیه السلام: إِذَا أَذَنْتَ فَلَا تُخَفِّينَ صَوْتَكَ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْجُرُكَ مَدَّ صَوْتِكَ فِيهِ.^۲
زمانی که اذان گفتی، صدایت را کوتاه مکن، زیرا که خداوند به مقدار بلندی صدای تو در اذان، پاداش می دهد.

۷. اذان گفتن در همه حال

امام رضا علیه السلام: يُؤَذَّنُ الرَّجُلُ وَهُوَ جَالِسٌ وَيُؤَذَّنُ وَهُوَ رَاكِبٌ.^۳
شخص اذان گو چه نشسته باشد و چه سواره اذان می گوید.

۸. دعا هنگام اذان

امام علی علیه السلام: اغْتَنِمُوا الدُّعَاءَ عِنْدَ أَرْبَعٍ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ وَ عِنْدَ الْأَذَانِ وَ عِنْدَ نَزُولِ الْغَيْثِ وَ عِنْدَ التَّقَاءِ الصَّفِّينِ لِلشَّهَادَةِ.^۴
در چهار زمان دعا را غنیمت شمارید: ۱- هنگام قرائت قرآن ۲- هنگام اذان ۳- هنگام نزول باران ۴- هنگام

رو به رو شدن دو لشکر مؤمنین و کفار برای جنگ.

۱- وسائل الشیعة، ج ۵، ص: ۳۹۰

۲- تهذیب الأحکام (تحقیق خراسان)، ج ۲، ص: ۵۸

۳- من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص: ۲۸۲

۴- الکافی (ط - الإسلامية)، ج ۲، ص: ۴۷۷

۹. تأثیر اذان و اقامه در گوش نوزاد

پیامبر صلی الله علیه وآله: مَنْ وُلِدَ لَهُ مَوْلُودٌ فَلْيُؤَذِّنْ فِي أُذُنِهِ الْيُمْنَى بِأَذَانِ الصَّلَاةِ وَلْيُقِمِّ فِي الْيُسْرَى فَإِنَّهَا عِصْمَةٌ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ.^۱

کسی که فرزندی به او داده شد (به دنیا آمد) در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه بگوید، زیرا این عمل، نوزاد را از شر شیطان حفظ می نماید.

۱۰. اجابت ندای مؤذن

امام علی علیه السلام: إِبَابَةُ الْمُؤَذِّنِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ.^۲
اجابت اذان گو، سبب افزایش روزی می شود.

۱۱. تکرار اذان مؤذن

امام باقر علیه السلام: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ يُؤَذِّنُ، قَالَ مِثْلَ مَا يَقُولُهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ.^۳
رسول خدا صلی الله علیه وآله وقتی صدای اذان مؤذن را می شنید، آن جملات را تکرار می کرد.

۱۲. آفات بی توجهی به اذان

پیامبر صلی الله علیه وآله: ... يَا عَلِيُّ الْأَذَانُ نُورٌ فَمَنْ أَجَابَ نَجَا وَ مَنْ عَجَزَ خَسَفَ وَ كُنْتُ لَهُ خَصْمًا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَ مَنْ كُنْتُ لَهُ خَصْمًا فَمَا أَسْوَأَ حَالِهِ.^۴

ای علی اذان نور است و هر که آن را اجابت کند نجات می یابد و هر که از آن وا بماند خوار می شود، و من در حضور خدا برای او دشمن خواهم بود، و کسی که من دشمنش باشم چه بد حالی است حالش.

امام علی علیه السلام: مَنْ سَمِعَ النِّدَاءَ وَ هُوَ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ خَرَجَ فَهُوَ مُنَافِقٌ إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ الرُّجُوعَ إِلَيْهِ أَوْ يَكُونُ عَلَى غَيْرِ طَهَارَةٍ فَيَخْرُجُ لِيَتَطَهَّرَ.^۵

۱- الکافی (ط - الإسلامية)، ج ۶، ص: ۲۴

۲- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۸۱، ص: ۱۷۷

۳- کافی (ط - دار الحديث)، ج ۶، ص: ۱۳۰

۴- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۸۱، ص: ۱۵۴

۵- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۸۱، ص: ۱۶۱

کسی که صدای اذان را در مسجد شنید، و بدون خواندن نماز (جماعت) از مسجد خارج شود منافق است ، مگر این که قصد برگشت برای نماز خواندن دارد، یا وضو ندارد و برای گرفتن وضو از مسجد خارج شود.

۱۳. جواز شکستن نماز برای گفتن اذان و اقامه

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: إِذَا افْتَتَحْتَ الصَّلَاةَ فَنَسِيتَ أَنْ تُؤَدِّنَ وَتُقِيمَ ثُمَّ ذَكَرْتَ قَبْلَ أَنْ تَرْكَعَ فَانْصَرِفْ وَأَذِّنْ وَأَقِمَّ وَاسْتَفْتِحِ الصَّلَاةَ وَإِنْ كُنْتَ قَدْ رَكَعْتَ فَأَتِمَّ عَلَى صَلَاتِكَ.^۱

از امام صادق علیه السلام روایت شده: فرمودند: اگر نمازت را آغاز کردی و اذان و اقامه را فراموش کردی ، سپس قبل از رکوع یادت آمد از نماز دست بکش و اذان و اقامه را بگو و دوباره نمازت را آغاز کن، و اگر رکوع کردی (بعد از رکوع یادت آمد اذان و اقامه نگفتی نماز را ادامه بده) نمازت را تمام کن.

اذان گو

۱۴. ثواب کسی که اذان بگوید

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ أَذَّنَ مُحْتَسِبًا يُرِيدُ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ أَزْبَعِينَ أَلْفَ شَهِيدٍ وَأَزْبَعِينَ أَلْفَ صِدِّيقٍ وَيَدْخُلُ فِي شَفَاعَتِهِ أَزْبَعُونَ أَلْفَ مُسِيٍّ مِنْ أُمَّتِي إِلَى الْجَنَّةِ، ...^۱

کسی که اذان بگوید، و به خداوند توجه داشته باشد، خداوند به او ثواب چهل هزار شهید و چهل هزار راستگو را عطا می کند و چهل هزار از امت گنهکاران شامل شفاعتش گردیده و داخل بهشت می شوند.

وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لِلْمُؤَذِّنِ فِيمَا بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ مِثْلُ أَجْرِ الشَّهِيدِ الْمُتَشَحِّطِ بِدَمِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ...^۲

برای شخص اذان گو در فاصله اذان و اقامه، ثوابش مانند ثواب شهیدی است که در راه خدا در خون خود می غلطد.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: ... يُحْشَرُ الْمُؤَذِّنُونَ مِنْ أُمَّتِي مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ.^۳

اذان گویان، از امت من با پیامبران و راستگویان و شهیدان محشور می شوند.

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يُحْشَرُ الْمُؤَذِّنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ طَوَالَ الْأَعْنَاقِ.^۴

اذان گویان، روز قیامت با سرافرازی و سربلندی محشور می شوند.

۱۵. نجات از آتش جهنم

پیامبر اکرم صل الله علیه وآله: ... أَنَّ لُحُومًا مُحَرَّمَةً عَلَى النَّارِ وَهِيَ لُحُومُ الْمُؤَذِّنِينَ.^۵

همانا، گوشتی بر آتش (جهنم) حرام است (آتش آنها را نمی سوزاند) و آن گوشت بدن اذان گویان است.

۱۶. آمرزش گناهان مؤذن

۱- وسائل الشیعة، ج ۵، ص: ۳۷۶

۲- من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص: ۲۸۳

۳- وسائل الشیعة، ج ۵، ص: ۳۷۷

۴- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۸۱، ص: ۱۴۹

۵- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۴، ص: ۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: يُغْفَرُ لِلْمُؤَذِّنِ مَدُّ صَوْتِهِ وَ بَصَرُهُ وَ يُصَدِّقُهُ كُلُّ رَطْبٍ وَ يَابِسٍ وَ لَهُ مِنْ كُلِّ مَنْ يُصَلِّي بِأَذَانِهِ حَسَنَةٌ^۱.

مؤذن تا جایی که صدایش می رسد و نگاهش کار می کند ، به همان اندازه آمرزیده می شود و هر خشک و تری [گفته] او را تصدیق می کند و به تعداد هر نفری که با اذان او نماز بگذارد ، حسنه ای برایش منظور می شود.

۱۷. صف کشیدن ملائکه در نماز با اذان

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: مَا مِنْ رَجُلٍ يَكُونُ بِأَرْضٍ قَبِيٍّ فَيُؤَذِّنُ بِحَضْرَةِ الصَّلَاةِ وَيُقِمُّ الصَّلَاةَ، إِلَّا صَلَّى خَلْفَهُ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مَا لَا يُرَى طَرَفَاهُ^۲.
کسی نیست که در دشتی باشد و به هنگام نماز اذان بگوید و نماز بر پای دارد، مگر آن که پشت سر او صفی از فرشتگان که دو سوی آن ناپیداست، به نماز می ایستند.

۱۸. شرایط مؤذن شدن

امام صادق علیه السلام: لِيُؤَذِّنَ لَكُمْ أَفْصَحُكُمْ وَ لِيُؤَمِّكُمْ أَفْقَهُكُمْ^۳.
باید فصیح ترین فرد شما اذان بگوید و آگاهترین شما به مسائل دینی امامت [نمازتان] را به عهده گیرد.

ابوعبدالله علیه السلام: لَا يَسْتَقِيمُ الْأَذَانُ وَ لَا يَجُوزُ أَنْ يُؤَذَّنَ بِهِ إِلَّا رَجُلٌ مُسْلِمٌ عَارِفٌ^۴.
اذان برپا نمی شود و نباید آن را بگوید، مگر مرد مسلمانی که به وقت آن آشنا باشد.

۱۹. حق مؤذن

امام زین العابدین علیه السلام: حَقُّ الْمُؤَذِّنِ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّهُ مُذَكِّرٌ لَكَ رَبِّكَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ دَاعٍ لَكَ إِلَى حَظِّكَ وَ عَوْنِكَ عَلَى قَضَاءِ فَرَضِ اللَّهِ عَلَيْكَ . فَاشْكُرْهُ عَلَى ذَلِكَ شُكْرَكَ لِلْمُحْسِنِ إِلَيْكَ^۵.

۱- بحار الأنوار، ۲/۱۰۴/۸۴

۲- كنز العمال، ۲۰۹۳۰

۳- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۴، ص: ۳۶

۴- وسائل الشیعة، ج ۵، ص: ۴۳۱

۵- بحار الأنوار، ۱/۷/۷۴

حَقِّ مُؤَذِّنٍ این است که بدانی او پروردگار عَزَّ و جَلَّ تو را به یادت می آورد و تو را به بهره ات فرا می خواند و یاری ات می رساند تا واجب الهی را بگذاری . پس برای این کارها از او سپاسگزاری کن ، همچنان که اگر کسی به تو خوبی کند تشکر می کنی .

۲۰. تأثیر هفت سال اذان گفتن

امام باقر علیه السلام: مَنْ أَذَّنَ سِنِينَ مُحْتَسِبًا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا ذَنْبَ لَهُ.^۱
هر کس هفت سال برای خدا اذان بگوید، روز رستاخیز بدون گناه وارد محشر می شود.

۲۱. قرعه برای اذان گفتن

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَذَّنَ النَّاسَ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ لَأَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ.^۲
اگر مردم می دانستند چه فضیلتی دارد اذان گفتن و شرکت در صف اول جماعت ، هر آینه برای این کار قرعه کشی می کردند.

۱- ثواب الاعمال ، ص ۸۳ / من لا يحضره الفقيه ، ج ۱، ص ۲۸۸ / وسائل الشیعه ، ج ۴، ص ۶۱۳

۲- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۸۵، ص: ۲۰

اذان در کلام بزرگان

آیت الله بهجت رحمه الله علیه

حضرت آیت الله بهجت برای حل مشکل می فرمودند: این موارد را مراعات و عمل کنید، ان شاء الله مشکل برطرف شود: قرآن کوچکی را همیشه همراه داشته باشید. چهارقل را بخوانید و تکرار کنید، خصوصا وقت خواب. معوذتین (سوره ناس و فلق) را بخوانید و تکرار کنید. روزی ۵۰ آیه از قرآن کریم با صدای نسبتا بلند بخوانید. موقع اذان، با صدای نسبتا بلند اذان بگویید. آیه الكرسي را بخوانید و در منزل نصب کنید.^۱